

Småbørns institutions- og hverdagsliv

Institutkonference

9. juni 2015

10-årige børns syn på deres
børnehaveliv - børn som medforskere

Stig Broström

Aarhus Universitet

Institut for Læring og Pædagogik (DPU)

Udgangspunktet

- Høj- og lavkvalitetsinstitutioner
- Kvalitetsstudier som afsæt for udvikling
- Hvem skal definere kvalitet?
- Anlægge et barneperspektiv
- At forstå hvordan børn tænker - se og opleve med børns øjne og give barnet en stemme og handling
- At inddrage børn som aktive deltagere
- Politiken projekt, 40 børneinformanter
- I 2014 agerede 12 af disse som medforskere
- 251 børn på 10 år svarede på 3 spørgsmål

Børneforskning

Småbørnsforskningen har siden 1980'erne bevæget sig i et kontinuum fra at forske *på* børn - henover at forske i dialog *med* børn, altså at barnet er aktiv informant, til at børn får en aktiv rolle i forskningen som *med-forsker*

På børn → med børn → med-forsker

Clark, Kjærholt & Moss, 2005; Koch, 2013; Rasmussen & Smidt, 2001; Strandel, 1997;

Børns deltagelse i forskning

- 1) Børn deltager i forskning som informanter
- 2) Børn deltager i forskningen som med-forskere

Begrundelsen for overhovedet at inddrage børn er

- politisk,
- etisk,
- ontologisk
- epistemologisk

Begrundelser for børn som deltagere

Politisk:

- At forstå børn som demokratiske medborgere; ikke at gøre børn til objekter - se dem som subjekter; som deltagere der har indflydelse og øver indflydelse

Hardt & Negri 2003; Honneth 2003; Clark, 2005 & 2010

Etisk:

- Børnekonventionen formulerer krav om, at børn skal høres, og have indflydelse på deres eget liv. Nordisk lovgivning afspejler dette fokus på børns rettigheder. Norsk Børneombud. DK: afskaffelsen af revselsesretten (1997), etablering af Børnerådet (1994)

Begrundelser for børn som deltagere

Ontologisk:

- Et nyt børnesyn. Det kompetente barn. Børn ses nu i højere grad som selvstændige, kompetente aktører
- Nyere forskning afviser forestillingen om det nyfødte barn som en tabula rasa og et passivt barn, der først bliver til en person gennem socialisering
- Barnet er derimod et væsen, der fra begyndelsen er parat til aktiv kommunikation og social deltagelse
- Colwyn Trevarthen's forskning viser at nyfødte har iboende kommunikative evner - han taler om 'gensidige sind' - kan indgå i intesubjektivitet
- Imitationens tidlige - medfødte - forekomst, neuro-biologisk grundlag

Colwyn Trevarthen, 1999; Merlitzoff & More, 1997; Michael Tomosello, 1999

Begrundelser for børn som deltagere

Epistemologisk

- En generel bevægelse væk fra et positivistisk forskningsideal
- Forskere har erkendt, at man, for at få viden om børns oplevelse af deres hverdag, er nødt til at inddrage børnene selv.
- Barneperspektivet, det kompetente barn osv. begrunder, at man kan benytte børn som informanter, og at man ser deres udsagn som gyldige og troværdige

Folque, 2010; Bratterud m.fl. , 2012; Nordahl m.fl., 2012

Grader af børns deltagelse i dataindsamling

Voksen-initieret og voksen-designet

Børnene leverer data

Børn som informanter

Forskerinitieret, børn informeres

Forsker planlægger projektet, indsamler data

Børnene informeres undervejs

Børne-initieret og børne-designet

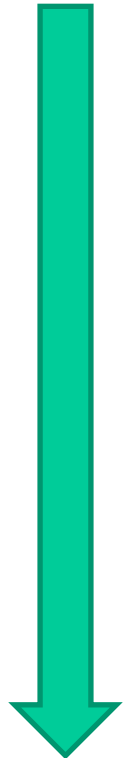
Børn indsamler data

Børn som medforskere

Børn konsulteres og deres syn inddrages

Projektet bygger på børnenes ideer

Børnene indsamler data

Børn som med-forskere

Børn i 3. klasse påtager sig forskerarbejdet at gennemføre **spørgeskemaundersøgelse** rettet mod deres kammerater i deres klasse (vedr. deres børnehavetid)

- 30 børn har været informanter gennem fire år, 20 i år
- Samtidigt med årets spørgsmål inviteres de til at være med-forskere, 12 stiller op
- De får med post en forskerpakke
 - Skema til forældre og børn om informeret samtykke
 - Information til klasselærer, skoleleder og forældre
 - Med-forskeren uddeler spørgeskema, læser spørgsmål op, indsamler skemaer og returnerer til mig
 - Løbende mail korrespondance, også vedr. resultater

Tre spørgsmål

- 1) Hvad kommer du først i tanke om, når du husker tilbage på din gamle børnehave? Skriv et par linjer.
- 2) Hvad var det mest interessante, du oplevede i børnehaven? For eksempel noget du gjorde med kammerater, spændende projekter, emnearbejder eller noget helt andet.
- 3) Hvilke personer fra din børnehave har betydet noget for dig? Skriv hvem og hvorfor.

Kammerater og venner

- omtalt i alle 251 besvarelser.
- **Mine bedste venner de hjalp mig hver gang jeg var trist, så hjalp de mig med at blive glad. De hed Gustav, Sebastian, Nicklas, Victor, Lasse, William, Frida, Selina, Camilla og Celine. Men de bedste venner jeg havde, var Victor og Niklas. De stod ved min side og var søde... de var nogle af de bedste i mit liv og jeg elskede dem så højt, som man kunne. Jeg var glad, når de var i nærheden af mig.**
- **Mia (fra min klasse i dag) hun var den pige, jeg allerbedst kunne lide i børnehaven – og hun var den eneste, der kom over til mig og ville lege, da jeg startede – selvom hun ikke kendte mig... det var sødt af hende... de andre legede bare med deres venner.**

Søde og inspirerende pædagoger

- omtalt i 75 ud af de 251 besvarelser.
- En voksen der hed Vivi, som altid hjalp, når man havde brug for hjælp. En voksen der hed Belinda, som lavede god suppe og altid hjalp
- Janne var også sød hun legede med os udenfor og sagde aldrig vi skulle være stille osv.
- Dennis, han var pædagog, og han kunne en masse ting; han kunne breakdance og han gik til taikwondo og nogen gange tog han os med over i takewondo klubben og viste os alle de ting som boksepude, måtter og alt muligt andet.

Spændende aktiviteter

- **Jeg kan huske da vi lavede hyldeblomst sammen. Vi samlede blomsterne sammen, vi samlede dem alle i en stor gryde, vi puttede meget sukker i og vi puttede alle hyldeblomsterne i.**
- **Vi rendte rundt og troede at vi var på et virkeligt eventyr, men der var nok en naturlig forklaring**
- **Dengang vi blev malet i hovedet, fodrede en ged og gravede guld**
- **At vi spillede fodbold hver dag**
- **Da vi skulle opføre de Vilde Svaner**
- **En skovtur hvor vi byggede en bro over en kilde**

Børnehaven som det tabte Paradis

- **Man måtte lave, hvad man ville, man skulle ikke sidde stille**
- **At man kunne gøre mange ting uden at tænke på sin fremtid. Man havde meget frihed uden man tænkte over det**
- **Jeg kommer i tanke om, at det var sjovt at gå i børnehave fordi man bare kunne lege og så skulle man heller ikke hele tiden være inde og sidde stille på en stol**
- **Vi var frie og vi kunne næsten alt**
- **Der var ingen lektier, kun leg**

En positiv konklusion

- Et muntert og sjovt liv med kammerater og venner er det gennemgående tema. Venner som gav tryghed og som medvirkede til en dejlig barndom i børnehaven.
- Pædagogerne: På trods af diskussionen om antallet af børn, der har skrevet om deres pædagog(er), er de foreliggende beskrivelser i det store og hele præget af nærværende og varme pædagoger, som man kan regne med.
- Beskrivelse af mange interessante og spændende aktiviteter og begivenheder - om end omfanget og variationen af aktiviteter og oplevelser måske ikke helt på højde med de praksisberetninger, man kender fra højkvalitetsbørnehaver.

TAK

Der rettes en tak til alle medforskere, de 12 aktive og energiske 10-årige skoleelever, som vovede at indlade sig i en forskningsproces, som de næppe på forhånd kunne vide hvad det indeholdt.

Tak til:

Bertil, Mikkel, Rebekka, Louise, Sofia, Jonatan, Asta, Johanne, Karl, Emilie, Mathias og Gustav.

Forskningsetik

At være med-forsker

- At inddrage medforskere - praktikere og børn - stiller store krav, praktisk og etisk
- Med-forskeren bør principielt være aktiv deltager i alle faser

Når personer i social praksisforskning inddrages som medforskere i egen praksis, forudsætter det, at medforskerne kender projektet - dets teoretiske og metodologiske tilgang, og at de på dette grundlag deler dets interesse i at forandre praksis også i et forløb, der potentielt kan påvirke deres selvforståelser og deltagelsesgrundlag i praksis, Mørck & Huniche, 2006

Bliver børnene brugt i forskerens sag?

Kan børnene være med til at definere forskningsspørgsmål?

Er der reelt ikke tale om et subjekt-objekt forhold?

Er børnene ikke bare dataindsamlere uden indflydelse på analyse?

Børn som informanter og med-forskere

Problemer, kritik

- Forskeren tager børn som gidsler, svært for dem at sige fra undervejs; og kan de reelt trække sig ud af projektet?
- Om end børn har sagt ja til at være medforsker, kan de have svært ved at overskue, hvad det indebærer
Putnam et al, 1996
- Børns ret til privatliv, privacy, overskrides Broström, 2005
- Børn giver flere og andre informationer fra sig til børneforskeren end til voksenforskeren, et etisk problem, Hviid, 2000
- Forskeren definerer som regel enerådende forskningsspørgsmålene og metoderne samt analyse af data

Børns deltagelse i forskning

Etiske refleksioner

Det grundlæggende forskningsetiske krav er kravet om at sikre **informeret, frivilligt samtykke**

Tre forudsætninger skal være til stede:

- *Give god information om projektet*
- *Tage højde for deltagerenes kompetencer*
- *Beslutningen tages på et frivilligt grundlag. Muligheder for at sige fra*

Børns deltagelse i forskning

Etiske refleksioner

- Informeret samtykke - informed consent
 - Tilsagn fra forældre
 - Tilsagn fra børnene selv, problem at forklare børn projektet
 - Metoder til at børn reelt kan sige nej,
 - Dockett, Einarsdottir & Perry, 2012
 - Børns ret til at trække data tilbage (foto, udtalelser)
 - Forstå informeret samtykke som noget, der sker over tid - børnene bliver løbende spurgt

